

Klimat- och
näringslivsdepartementet

Handläggare: Håkan Larsson

Remissvar angående Framtidens kapacitetsmekanism för att säkerställa resurstillräckligheten på elmarknaden (KN2023/02811)

Villaägarnas Riksförbund, som företräder ca 250 000 medlemshushåll över hela landet, har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerat ärende.

Inledning

Villaägarna vill börja med att uttrycka kritik mot energipolitiska beslut, som tagits under de senaste decennierna. Inte minst när det kommer till nedläggningen av stabil elproduktion i södra Sverige, i kombination med bristande överföringskapacitet. Särskilt ur ett längre perspektiv är utvecklingen oroande, mot bakgrund av den pågående omfattande elektrifieringen, inklusive fordonsflottan och framtida energislukande stålproduktion. Här behövs ett systemtänkande som inte kan lösas med bara kapacitetsmekanismer. Att producera den vätgas som behövs för Hybrit och H2 Green Steel beräknas år 2045 kräva 67–73 terawattimmar, vilket motsvarar ungefär 1/3 av dagens elproduktion i Sverige. Att minska utsläppen av växthusgaser är förstås nödvändigt, men för att det inte ska gå ut över landets villaägare måste grundproblemen lösas.

Vidareutveckla dagens system

När det gäller förslaget om framtidens kapacitetsmekanism för att säkerställa resurstillräckligheten på elmarknaden, vill Villaägarna framföra följande.

Kapacitetsmekanismer är inte en okontroversiell fråga. I debatten framgår att förslaget från Svenska kraftnät, allt annat lika, kan riskera att leda till högre kostnader för kunderna jämfört med att behålla dagens system. Sverige bör, med sin goda tillgång till naturlig flexibilitet och en betydande andel industriell elförbrukning, ha goda förutsättningar att fortsätta fungera med en begränsad kapacitetsmekanism som en strategisk reserv. Svenska kraftnät har redan idag mandat att upphandla stödtjänster för att säkerställa elsystemets motståndskraft mot variationer i efterfrågan och tillgång.

För att nå målet om 300 TWh i Sverige är en kapacitetsmekanism knappast det viktigaste styrverktyget. Istället kan det vara mer effektivt att arbeta med marknadsdesignverktyg som för närvarande utreds av EU-kommissionen och att hantera de hinder för tillstånd som redan har identifierats.

Genom att noggrant utvärdera och anpassa olika strategier kan Sverige hitta en balans mellan att säkerställa tillräcklig kapacitet och kostnadseffektivitet i elsystemet. Det är avgörande att vi tar hänsyn till både kortsiktiga och långsiktiga behov för att möta utmaningarna och säkra en pålitlig och hållbar elförsörjning för Sverige. Sverige bör även ta lärdom av vad som har hänt i länder som Irland och Italien som har använt s.k. "tillförlitlighetsoptioner" under de senaste två vintrarna.

Mer specifika kommentarer på remissen

1) En grund för Svenska kraftnäts överväganden och förslag är bedömningen att *"en energy-only-marknad under rådande omständigheter inte kan leverera all den flexibilitet som behövs för att nå tillförlitlighetsnormen."*

Villaägarna ställer sig frågande till denna slutsats. Sverige går mot ökad andel volatil elproduktion och betydligt mer elförbrukning i norr. Villaägarna har svårt att se att en kapacitetsmekanism kan lösa detta dilemma.

2) Svenska kraftnät skriver vidare att *"riktade mekanismer är i praktiken begränsade till en strategisk reserv i likhet med nuvarande effektreserven och bedöms ha liten påverkan på en energy-only-marknad. En strategisk reserv är dock primärt utformad för att bibehålla existerande kapacitet som annars skulle stängas ned och inte ge incitament till nyinvesteringar."*

Villaägarna anser utifrån erfarenheterna av den gånga vintern, att det är bra om existerande effektreserv kan bibehållas och stå i reserv. Att den dessutom bedöms ha "liten påverkan" på en energi-only-marknad är i grunden positivt.

3) Svenska kraftnät konstaterar att *"om förslagen i denna rapport genomförs utgör det en betydande förändring av svensk elmarknad. Svenska kraftnät har ännu inte haft möjlighet att genomföra en fullständig konsekvensutredning av förslagen."*

Villaägarna menar att det vore oansvarigt att fatta ett så pass omfattande beslut, på bristfälliga konsekvensutredningar. I liknande fall bör "försiktighetsprincipen" gälla och Villaägarna förordar därför att nuvarande system behålls och vidareutvecklas.

Alternativa tillvägagångssätt kan också övervägas

I sammanhanget vill Villaägarna lyfta fram att det kan finnas helt andra tillvägagångssätt än marknadslösningar. Ett sätt är att ha en mer reglerad marknad. En sådan reglerad marknad skulle kunna grundas i en kundorienterad princip där leverantören ska garantera kapacitet, oavsett tid på dygnet eller årstid. Detta implicerar att producenter av förnybar energi, som vindkraft, måste garantera kapacitet även när det inte blåser. Detta perspektiv förespråkar en variant av kapacitetsmarknader som är mer anpassade efter vad kunderna vill ha och där intermittent kraft kanske inte blir lika attraktiv som i dagens marknad om den inte kan utvecklas till att äga samma egenskaper som baskraft, det vill säga förmågan att ge tillförlitlig kraftförsörjning vid var tid. Detta torde dock vara möjligt i kombination med ny teknik som exempelvis vätgas, hydropump och storskalig batterilagring erbjuder.

Villaägarnas Riksförbund

Kenneth Kanckos

Förbundsdirektör